

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

ISSN: 2149-0848

THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKULA
BAĞLILIKLARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI
VE OKUL ETKİLİLİĞİ ARASINDAKİ
İLİŞKİLER ÖRÜNTÜSÜ

PATTERN OF THE RELATIONSHIPS
BETWEEN SECOND SCHOOL STUDENTS'
ENGAGEMENT TO SCHOOL AND
ACADEMIC ACHIEVEMENTS AND SCHOOL
EFFECTIVENESS

Banu ERGÜÇ ŞAHAN*

Mustafa ÖZGENEL**

Geliş / Submitted: 22.05.2021

Kabul / Accepted: 27.06.2021

Yayın / Published: 30.06.2021

 10.29228/INESJOURNAL.51469

Makale Türü:

Araştırma Makalesi

Article Information:

Research Article

Atf / Citation

Ergüç Şahan, B. ve Özgenel, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıkları ile akademik başarıları ve okul etkililiği arasındaki ilişkiler örüntüsü. *The Journal of International Education Science*, 27 (8), 86-103.

Ergüç Şahan, B. and Özgenel, M. (2021). Pattern of the relationships between second school students' engagement to school and academic achievements and school effectiveness. *The Journal of International Education Science*, 27 (8), 86-103.

Bu makale İntihal.net tarafından taranmıştır. This article was checked by Intihal.net.

Bu makale Creative Commons lisansı altındadır. This article is under the Creative Commons license.

* Millî Eğitim Bakanlığı, apelia_22@hotmail.com

** Doç. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafa.ozgenel@izu.edu.tr

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

ISSN: 2149-0848

THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKULA BAĞLILIKLARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI VE OKUL ETKİLİLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER ÖRÜNTÜSÜ*

PATTERN OF THE RELATIONSHIPS BETWEEN SECOND SCHOOL STUDENTS' ENGAGEMENT TO SCHOOL AND ACADEMIC ACHIEVEMENTS AND SCHOOL EFFECTIVENESS

Banu ERGÜÇ ŞAHAN

Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL

Öz: Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıkları ile akademik başarıları ve okul etkililikleri arasındaki ilişkiler örüntüsünü incelemektir. Bu araştırmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul/Ümraniye İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ortaokullarda eğitim gören 918 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Veriler, “Okula Bağlılık Ölçeği” ve “Okul Etkililiği Ölçeği (Öğrenci Versiyonu) tarafından toplanmış, SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; ortaokul öğrencilerinin sınıf seviyeleri yükseldikçe etkili okul algıları ve okula bağlılıkları düşmektedir. Bunun yanında öğrencilerin okula bağlılıkları arttıkça akademik başarılarında da artış olduğu saptanmıştır. Etkili okul değişkeninin ise ortaokul öğrencilerinin akademik başarılarını alt boyutlar ve toplam puana göre incelendiğinde etkilemediği ortaya çıkmıştır. Okula bağlılık ve okul etkililiği değişkenleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrencilerin etkili okul algıları güçlendikçe okula bağlılıkları artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okula bağlılık, akademik başarı, etkili okul, ortaokul öğrencileri.

*“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu çalışma, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı'nın 09/12/2020 tarih ve E.3667 sayılı onayı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Sorumlu Yazar: Banu ERGÜÇ ŞAHAN

Statements of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”: No conflicts of interest were reported for this article. This study was prepared with the approval of the Ethics Committee of Istanbul Sabahattin Zaim University. Corresponding Author: Banu ERGÜÇ ŞAHAN

Abstract: The aim of this study is to examine the relationship pattern between secondary school students' engagement with school, their academic achievement and school effectiveness. In this study, relational survey design, one of the quantitative research models, was used. The sample of the study consists of 918 students studying at official secondary schools affiliated to Istanbul / Ümraniye District National Education Directorate. The data were collected by the "School Engagement Scale" and the "School Effectiveness Scale (Student Version)". The data were analyzed using SPSS package program. According to the results of the research; As the grade levels of middle school students increase, their perception of effective school and their engagement to school decrease. In addition, it was found that as the students' commitment to school increased, their academic achievement also increased. It was found that the effective school variable did not affect the academic achievement of middle school students according to the sub-dimensions and total score. When the relationship between school engagement and school effectiveness variables was examined, a positive relationship was found. As students' perception of effective school gets stronger, their engagement to school increases.

Key Words: School engagement, academic success, effective school, secondary students.

GİRİŞ

Eğitim, bireylerin doğumdan ölüme kadar devam ettirdikleri ailede başlayıp devlet ya da özel kurumlarca bilgi, beceri ve kabiliyetlerinin arttırıldığı sistematik yapıdır. Eğitim düşünce ve davranış şekillerini değiştiren, geliştiren bir süreçtir. İnsanı daha iyiye, daha güzele, daha yararlıya ulaştıran bir yaşama sanatıdır. Eğitim yüz yıllar içinde sürekli değişim gösterse de değişmeyen tek konu toplumdaki her bireyin (Toprakçı, 2011), doğumdan ölüme kadar ihtiyaç duydukları yaşamsal bir gereksinimdir. Bu nedenle okullar toplumu oluşturan en önemli kurumlar arasındadır (Türkoğlu, 2002).

Okullar, iyi vatandaş yetiştirme, meslek edindirme ve akademik başarı sağlama gibi hedeflere ulaşmak için kurgulanmış toplumsal örgüt yapılarıdır (Yağan, 2020). Öğrenciler için okul bir gerekliliktir. Çünkü 21. yüzyıl becerilerini doğru okuyabilmelerini ve hayatlarını bu doğrultuda devam ettirmelerini sağlamak adına öğrenciler için okullar kilit bir rol üstlenir. Okul, eğitimi üreten ve değişik isimlerle anılan tüm sistemleri kapsayan genel bir kavramdır (Başaran, 2004).

Okullar, öğrencilerin kendini yenileme ve başarıya yetilerini geliştirebilecekleri, keşfederek iş birliği içinde öğrenebildikleri örgütlerdir (Hoy ve Miskel, 2010). Okullar konusunda yapılan araştırmalar, okulları iyi/kötü ve başarılı/başarısız olarak ayırırken; bu sınıflamanın okulun iç çevresiyle ilgili nitel özelliklerle ilişkili olduğu belirtilmektedir (Şişman ve Turan, 2004). Yapılan bu sınıflamalar aslında okulların ne kadar etkili olduklarını göstermeye çalışırken kullanılan ifadelerdir. Günümüzde okulların etkililiğinden bahsederken "iyi okul", "kötü okul", "nitelikli okul" gibi sınıflamalarla bu durum açıklanmaya çalışılmaktadır. Tüm bu ifade şekilleri toplum içinde okul etkililiği kavramının nasıl karşılık bulduğuyla alakalıdır. Ebeveyn-

ler çocuklarına okul arayışına girdiklerinde aslında aradıkları etkili okullardır. Ancak ebeveynler bu kavramı kullanmak yerine iyi, kötü, başarılı, başarısız şeklinde okulları sınıflandırır. Başka bir ifadeyle bu tür sınıflandırmalar etkililik kavramını nitelendirmeye dönük yapılan açıklamalardır. Çünkü etkililik anlaşılması ve açıklanması zor bir kavramdır.

Araştırmacılar tarafından etkililik kavramı farklı tanımlamalarla açıklanmaya çalışılmıştır. Barnard etkililiği, “örgütün amaçlarına ulaşma derecesi” olarak ifade etmiştir (Balci, 2014). Etkililikle ilgili pek çok araştırma yapılsa da yıllar içinde bu kelimeye net, kapsamlı ve kuramsal çerçevede bir tanımlama yapılamamıştır. Ancak etkililik pek çok boyutta incelenmeye ve literatüre katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Hesapçıoğlu (2006: 152) yapılan araştırmaları özetleyerek, “etkin okul”, “etkili okul”, “iyi okul” kavramlarına dikkat çekip pek çok farklı tanımın kullanıldığını belirtmiştir.

Etkili okul kavramı hakkındaki ilk çalışmalardan biri Coleman vd. (1966) tarafından yapılmıştır. Eğitimde fırsat eşitliği ile ilgili olan bu çalışma okulların öğrenciler üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır (Ada ve Akan, 2007: 345). Coleman vd.’nin amacı insanların ırk, din, ulusal kökenlerinin eğitimde ayrımcılığa neden olup olmadığını ortaya çıkarmak olmuştur. (Tatar, 2006: 157). Coleman Raporu okulların öğrencilerin başarısındaki etkisinin sınırlı olduğunu, asıl farkın aileler arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını vurgulamıştır (Balci, 2014; Çobanoğlu, Badavan, 2016; Eğitim Reformu Girişimi [ERG], 2014). Coleman raporunu takiben Heyneman ve Loxley (1983) de benzer bir araştırma yaparak 29 düşük ve yüksek gelirli ülkede okulun kalitesinin başarıya etkisini araştırmıştır. Araştırma sonunda düşük gelirli ülkelerdeki öğrencilerin, yüksek gelirli ülkelere göre daha az öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Ülkelerin ekonomik yapılarındaki farklılıkların eğitimin ve okulların olanaklarını değiştirmesi “Heyneman-Loxley Etkisi” olarak isimlendirilmiştir (ERG, 2014). Etkili okulların, ülkelerin ekonomik düzeyleri ile olan ilişkisi yadsınamazken; etkili okulun veli, öğretmen, yöneticilerin ortak ve etkili çalışmalarından da etkileneyeceği unutulmamalıdır (Balci, 1988). Okulu oluşturan tüm paydaşların etkili şekilde sürece dâhil olduğu okullarda eğitim öğrenciler adına da kazanç olacaktır. Çünkü etkili okullarda sınıflar ve okul ortamları öğrencilerin davranışlarını destekleyen nitelikte hazırlanır. Öğrenciler için her türlü öğrenme ortamının desteklendiği, teşvik edici ve tüm olumsuzluklardan arındırılmış bir ortam hazırlanmaya çalışılır (Yılmaz, 2006). Bu şekilde hazırlanmış okullarda öğrenciler sosyal yönden desteklendiği gibi akademik başarıları da olumlu etkilenir.

Akademik başarı, bir hedefe ulaşmak için çaba göstermek ve o hedefe ulaşmayı ifade eder. Okuldaki akademik başarı, öğretilen derslere çalışarak dönem boyunca yapılan sınavlarda yüksek not almak, kısa sürede akademik başarı olarak adlandırılan beceri ve bilgi edinimidir (Sarier, 2016). Bu anlamda, “Akademik başarı ile etkili okul kavramı arasında bir ilişki var mıdır?” sorusunun cevaplanması gerekir.

Öğrencilerin okula karşı olumlu duygular geliştirmeleri okulun öğrencilere sağladığı olanaklarla ve öğrencilerin okuldan bekledikleriyle ilgidir (Sarı, 2007). Ergenlik dönemine yeni yeni geçmekte olan ortaokul öğrencilerinin de okula karşı olumlu duygular geliştirmesi kritik olabilir. Bu dönemde öğrencilerin arkadaşları, ilgi alanları, çevrelerine duydukları olumlu duygular; akademik başarılarını ve hayata bakışlarını etkileyebilir. Hayata ve üst öğrenmeye hazır-

landıkları bu kritik dönemde bu olumlu duygularının gelişmesi okullarına bağlılık duymalarıyla ilişkili olabilir. Okula bağlılık, öğrencinin kendini okula ait hissetmesi, onun amaçlarını benimsemesi olarak tanımlanır (Finn, 1993). Mengi (2011) ise okula bağlılığı okulla ilgili olumlu duygular geliştirme, okul ortamına ait olma duygusu ve okul çalışanları da dâhil olmak üzere diğer öğrencilerle olumlu ilişki içinde olma, devamlılık, ders dışı etkinliklere katılma olarak ifade eder. Okula bağlılığın, akademik başarı, devamsızlık yapmama gibi kavramlarla da ilişkilendiği görülmüştür (Cemalcılar, 2010; Özdemir, 2015).

İlgili literatür tarandığında “okula bağlılık ve etkili okul” kavramları üzerine pek çok araştırma yapıldığı görülmüştür. Okula bağlılık kavramı pek çok konuyla birlikte farklı öğrenci grupları üzerinde çalışılmıştır (Arastaman, 2009; Erdoğan, 2018; Kalaycı ve Özdemir, 2013; Kızıldağ, Demirtaş ve Zorbaz, 2017; Sarı, 2013). Okula bağlılığın lise (Bellici, 2015; Karababa, Oral ve Bülent, 2018; Sağlam ve İkiz, 2017) ve ilköğretim-ortaokul öğrencilerinin (Akarsu, 2018; Aksu, 2019; Can, 2008; Özdemir, 2015; Sarı ve Özkök, 2014) davranışlarına etkisini inceleyen araştırmalara rastlamak mümkündür. Etkili okulun eğitim sistemimizdeki yerini inceleyen araştırmacılar olduğu gibi (Ada ve Baysal, 2015; Balcı, 2014; Everard ve Morris, 2004), etkili okul kavramını okulu yönetmekle ilişkisini değerlendirerek etkili okul yönetimi konusuna dayanan çalışmalar da bulunmaktadır (Helvacı ve Aydoğan, 2011; Lipham, 1981; MacBeath, 1998; Yalçınkaya, 2002). Ancak özellikle ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıkları ile akademik başarıları ve okul etkililiği arasındaki ilişkinin birlikte incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Oysaki ortaokulların eğitim sistemindeki yeri düşünüldüğünde öğrenciler için kilit bir rol üstlenmektedir. Çocukluktan çıkan ve sınavlarla ciddi bir şekilde karşılaşacak, ilgi ve yeteneklerini şekillendirecek, hayatlarına yön vermek için bir başlangıç olan ortaokullar, öğrenciler açısından çok önemlidir. Bu nedenle ortaokul öğrencilerinin okullarına olan bağlılıkları ile akademik başarıları ve okul etkililiği arasındaki ilişkiye odaklanan bu çalışma yöneticiler, ortaokullarda çalışan öğretmenler ve politika yapımcılar açısından faydalı olacaktır. Bu kavramların sınavların hayatımızda bu kadar çok yer tuttuğu şu dönemde akademik başarılarını da nasıl etkilendiğini görmek adına araştırmanın problemi “Ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıkları ile akademik başarıları ve okul etkililiği arasında bir ilişki var mıdır?” şeklinde ortaya koyulmuştur. Çalışma, literatür açısından eğitim sistemimizdeki sorunların alandan kişilerce tespit edilmesi, bilimsel araştırmalar yapılarak bu konuda önerilerde bulunulması iyileşmeler açısından katkı sağlayabilir. Akademik başarının ülkelerce sınavlar aracılığı ile belirlendiği ve eğitim sistemimizin yerini konumlandırdığı 21. yüzyılda; öğrencilerimiz için sosyo-ekonomik ve duyuşsal özellikler (Okatan ve Tomul, 2021), okula karşı oluşturdukları olumlu tutumların hepsi etkili olmaktadır (Atik, 2016). Bu bağlamda bu çalışma ortaokulların etkili okul özelliklerinin tespit edilerek akademik başarıya olan yansımalarının saptanmasında faydalı olacaktır. MEB tarafından hazırlanan 2023 Eğitim Vizyonu belgesinde de okulların niteliklerinin artırılmasının ve okullar arası eşitsizliğin kaldırılması konusu sıklıkla vurgulanmaktadır. Okullar arasındaki farkın azaltılması için tüm okullarda kalitenin sürekli iyileştirilmesi gerekliliğinden bahsedilmektedir (MEB, 2018). Kalitenin artırılmasında, öğrencilerin bakış açılarının bilinmesi ve bu politikaların uygulanması için de yararlıdır. Okulların nitelikleriyle ilgili iyileştirilmelerin neler olması gerektiği konusunda ilgili olarak en çok söz hakkı olan kitlenin öğrenciler olduğu bir gerçektir. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen bulgular, öğrencilerin akademik başarılarını ve okula bağlılıklarını etkileyen öncül faktörlerin belirlenmesinde faydalı olacaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıkları ile akademik başarıları ve okul etkililiği arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Bu nedenle araştırma nicel araştırma yöntemlerinde kullanılan ilişkisel tarama deseninde tasarlanmış ve yürütülmüştür. İlişkisel tarama “İki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden-sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek” amacıyla yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2018).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul İli Ümraniye İlçesinde kamu okullarında eğitim gören 30.796 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Bu evrenden kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenen 918 ortaokul öğrencisi seçilmiştir. Kolayda örnekleme yöntemi, “Araştırma konusuyla ilgili olan ve doğru yerde, doğru zamanda bulunan birimler arasından keyfi olarak birimler seçiliyorsa” yapılan örnekleme “kolayda örnekleme” denir. Kolayda örnekleme gönüllülük esasına göre katılan birimlerden oluşur (Özmen, 2013). Örneklem büyüklüğü belirlenirken hata payı %5 ve güven aralığı %95 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin sayı ve yüzdeler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilere Ait Demografik Bilgiler

Değişkenler	Gruplar	f	Yüzde
Cinsiyet	Kız	397	43,2
	Erkek	521	56,8
Sınıf	5. sınıf	263	28,6
	6. sınıf	245	26,7
	7. sınıf	208	22,7
	8. sınıf	202	22,0
Akademik Başarı	2 Düşük	8	0,9
	3 Orta	90	9,8
	4 İyi	285	31,0
	5 Pekiyi	535	58,3
Toplam		918	%100

Tablo 1 incelendiğinde toplam 918 katılımcıdan 397’sinin erkek (%43,2) ve 521’inin kız (56,8) öğrenci olduğu; 263’ünün 5. sınıfta (%28,6), 245’inin (%26,7) 6. sınıfta, 208’inin (%22,7) 7. sınıfta ve 202’sinin de (%22,0) 8. sınıfta okuduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerden 8’inin (%0,9) akademik başarısının düşük, 90’ının (%9,8) orta, 285’inin (%31,0) iyi ve 535’inin (%58,3) pekiyi düzeyde olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıklarını belirlemek için Fredricks, Blumenfeld, Friedel ve Paris (2005) tarafından geliştirilen, uyarlamasını Çengel, Totan ve Çöğmen (2017) yaptığı “Okula Bağlılık Ölçeği”; ortaokul öğrencilerinin etkili okul algısını ölçmek için ise, Günel’in (2014) geliştirdiği “Okul Etkililiği Ölçeği” kullanılmıştır. Ortaokul öğrencileri-

ne uygulanacak bu ölçeğin ilk kısmında öğrencilerin kişisel bilgileri, ikinci kısmında ise öğrencilerin okula bağlılıkları ile okul etkililikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için sorular yer almaktadır.

Okula Bağlılık Ölçeği

Bu araştırmada Fredricks, Blumenfeld, Friedel ve Paris (2005) tarafından geliştirilen, uyarlamasını Çengel, Totan ve Çöğmen (2017) yaptığı "Okula Bağlılık Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek öğrencilerin okula bağlılıklarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 19 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar davranışsal (5 madde), bilişsel (6 madde) ve duyuşsal (8 madde) ile ölçülmektedir. Likert türünde değerlendirilen ölçekte 1 ile 5 arası derecelendirmeler mevcuttur (Çengel, Totan ve Çöğmen, 2017).

Okul Etkililiği Ölçeği

Araştırmada kullanılan "Okul Etkililiği Ölçeği" (OEÖ) geliştirilirken, alanyazında bu konuda geliştirilmiş ölçeklerden yararlanılmıştır (Heneveld ve Craig 1996; Green, 2005; Kosciw, 2003; Knoff, 2010). Ölçek üçlü likert tipinde 28 maddeden oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Ölçek 6 boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar sırasıyla; veli-okul ilişkisi, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi, öğrenci öğrenmelerinin izlenmesi ve öğrenme fırsatı olarak adlandırılmıştır. Bu boyutların Cronbach-Alfa katsayıları veli okul ilişkisi için. 80, öğretimsel liderlik için. 80, düzenli ve güvenli çevre için. 77, yüksek başarı beklentisi için. 67, öğrenci öğrenmelerinin izlenmesi için. 68, öğrenme fırsatı için. 58' dir. Ölçeğin geneli için bu kat sayı. 91 olarak hesaplanmıştır (Günel, 2014).

Verilerin Analizi

Örnekleme oluşturan ortaokul öğrencileri kolayda örnekleme yöntemiyle seçilmiş ve ölçekler uygulanırken gönüllülük esası dikkate alınarak ölçeklerin içtenlikle cevaplanması sağlanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin ölçek maddelerini doğru ve içtenlikle cevaplamaları için zaman sınırlaması yapılmamıştır. Ölçek 929 ortaokul öğrencisine uygulanmış ve sonuçları analiz edilmiştir. Ölçeklerin verileri incelenerek bilgisayar ortamında SPSS programına aktararak incelenmiştir. Öğrencilerin Etkili Okul ve Okula Bağlılık Ölçeklerine ait basıklık, çarpıklık ve güvenilirlik katsayıları Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. Etkili Okul Ölçeğinin ve Okula Bağlılık Ölçeğinin Çarpıklık, Basıklık ve Güvenirlik Değerleri

	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach Alpha
Etkili Okul	-.727	-.054	.888
Okula Bağlılık	-.568	-.133	.845
Akademik Başarı	-.932	-.352	---

Tablo 2 incelendiğinde ölçme araçlarına ait basıklık ve çarpıklık değerlerin -1 ile +1 arasında kaldığı görülmüş ve verilerin normal dağılım gösterdiğine karar verilmiştir. Ayrıca ölçeklerin güvenilirlik katsayılarının. 70 ve üzeri olduğu tespit edilmiş ve ölçeklerin güvenilir olduğuna karar verilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiği ve güvenilir olduğu anlaşılmış ve verilerin analizinde korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Verilerin analizinde aka-

demik başarısı düşük düzeyde olan 8 öğrenci, akademik başarısı orta düzeyde olan öğrenci grubuyla birleştirilmiştir.

BULGULAR

Ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıkları ile okul etkililiği algılarının ilişkili olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlılıkları ile Akademik Başarıları ve Okul Etkililiği Algıları ile Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	Davranışsal Bağlılık	Duyuşsal Bağlılık	Bilişsel Bağlılık	Okula Bağlılık	Akademik başarı
Veli Okul İş birliği	.257**	.301**	.344**	.389**	.059
Öğretimsel Liderlik	.276**	.463**	.346**	.468**	.016
Düzenli ve Güvenli Çevre	.267**	.533**	.285**	.462**	.006
Yüksek Başarı Beklentisi	.293**	.421**	.289**	.420**	.005
Öğrenci öğrenmelerinin izlenmesi	.296**	.340**	.308**	.395**	.084*
Öğrenme Fırsatı	.231**	.380**	.240**	.359**	.018
Okul Etkililiği	.353**	.541**	.409**	.556**	.022
Akademik başarı	.168**	.069*	.157**	.158**	1

*p<.05; **p<.01; N=918

Tablo 3' te verilen korelasyon analizine göre, ortaokul öğrencilerinin veli-okul iş birliği algıları ile davranışsal bağlılık düzeyleri ($r=.257$; $p<.01$), duyuşsal bağlılık düzeyleri ($r=.301$; $p<.01$), bilişsel bağlılık düzeyleri ($r=.344$; $p<.01$) ve okula bağlılık düzeyleri ($r=.389$; $p<.01$) arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Korelasyon analizine göre, ortaokul öğrencilerinin öğretimsel liderlik algıları ile davranışsal bağlılık düzeyleri ($r=.276$; $p<.01$), duyuşsal bağlılık düzeyleri ($r=.463$; $p<.01$), bilişsel bağlılık düzeyleri ($r=.346$; $p<.01$) ve okula bağlılık düzeyleri ($r=.468$; $p<.01$) arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Korelasyon analizine göre, ortaokul öğrencilerinin düzenli ve güvenli çevre algıları ile davranışsal bağlılık düzeyleri ($r=.267$; $p<.01$), duyuşsal bağlılık düzeyleri ($r=.533$; $p<.01$), bilişsel bağlılık düzeyleri ($r=.285$; $p<.01$) ve okula bağlılık düzeyleri ($r=.462$; $p<.01$) arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Korelasyon analizine göre, ortaokul öğrencilerinin yüksek başarı beklentisi algıları ile davranışsal bağlılık düzeyleri ($r=.293$; $p<.01$), duyuşsal bağlılık düzeyleri ($r=.421$; $p<.01$), bilişsel bağlılık düzeyleri ($r=.289$; $p<.01$) ve okula bağlılık düzeyleri ($r=.420$; $p<.01$) arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Korelasyon analizine göre, ortaokul öğrencilerinin öğrenmelerinin izlenmesi algıları ile davranışsal bağlılık düzeyleri ($r=.296$; $p<.01$), duyuşsal bağlılık düzeyleri ($r=.340$; $p<.01$), bilişsel bağlılık düzeyleri ($r=.308$; $p<.01$) ve okula bağlılık düzeyleri ($r=.395$; $p<.01$) arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Korelasyon analizine göre, ortaokul öğrencilerinin öğrenme fırsatı algıları ile davranışsal bağlılık düzeyleri ($r=.231$; $p<.01$), duyuşsal bağlılık düzeyleri ($r=.380$; $p<.01$), bilişsel bağlılık düzeyleri ($r=.240$; $p<.01$) ve okula bağlılık düzeyleri ($r=.359$; $p<.01$) arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Yine korelasyon analizine göre, ortaokul öğrencilerinin okul etkililiği algıları ile davranışsal bağlılık düzeyleri ($r=.353$; $p<.01$), duyuşsal bağlılık düzeyleri ($r=.541$; $p<.01$), bilişsel bağlılık düzeyleri ($r=.409$; $p<.01$) ve okula bağlılık düzeyleri ($r=.556$;

$p < .01$) arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin akademik başarıları ile veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi, öğrenme fırsatı ve okul etkililiği toplam puanı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p > .05$). Ortaokul öğrencilerinin akademik başarıları ile okul etkililiği öğrenci öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutu arasında anlamlı ilişki bulunsa da çok düşük düzeydedir ($p < .05$). Ortaokul öğrencilerinin akademik başarıları ile davranışsal bağlılık ($r = .168$; $p < .05$), duyuşsal bağlılık ($r = .069$; $p < .05$), bilişsel bağlılık ($r = .157$; $p < .05$), okula bağlılık toplam puanı ($r = .158$; $p < .05$) arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Öğrencilerin okula bağlılıklarının akademik başarılarını yordayıp-yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Okula Bağlılıklarının Akademik Başarılarını Yordayıp Yordamadığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p
Sabit		64.27	3.765		17.070	.000
Davranışsal bağlılık	Akademik	3.704	1.029	.136	3.601	.000
Duyuşsal bağlılık	Başarı	-.606	.583	-.039	-1.040	.299
Bilişsel bağlılık		1.846	.606	.115	3.048	.002

R=.195; R²=.038; F=12.086; $p < .000$

Tablo 4. incelendiğinde öğrencilerin davranışsal ve bilişsel bağlılıkları akademik başarılarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta = .195$; $r^2 = .038$; $F = 12.086$; $p < .01$). Ancak öğrencilerin duyuşsal bağlılıkları öğrencilerin akademik başarılarını anlamlı yordamamaktadır ($p > .05$). Öğrencilerin davranışsal ve bilişsel okula bağlılıkları akademik başarılarındaki toplam varyansın yaklaşık %4'ünü açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin davranışsal ve bilişsel okula bağlılıkları akademik başarılarını olumlu yönde etkilemektedir. Öğrencilerin davranışsal ve bilişsel okula bağlılıkları güçlendikçe akademik başarıları artmaktadır.

Okul etkililiği algısının öğrencilerin akademik başarılarını yordayıp-yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizine ilişkin analiz sonuçları Tablo 5.'te verilmiştir.

Tablo 5. Okul Etkililiği Algısının Öğrencilerin Akademik Başarılarını Yordayıp Yordamadığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p
Sabit		81,129	3,221		25,187	,000
Veli okul iş birliği		1,316	1,174	,044	1,122	,262
Öğretimsel liderlik		-2,227	1,535	-,073	-1,451	,147
Düzenli ve güvenli çevre	Akademik	-,067	1,052	-,003	-,064	,949
Yüksek başarı beklentisi	Başarı	,231	1,163	,009	,198	,843
Öğrenmelerinin		3,429	1,184	,124	2,897	,004

izlenmesi					
Öğrencilerin öğrenme fırsatı	-1,466	1,122	-,055	-1,307	,192
R=.124; R ² =.015; F=2.354; p<.000					

Tablo 5 incelendiğinde okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenme fırsatı alt boyutları öğrencilerin akademik başarılarını anlamlı bir şekilde yordamamaktadır ($\beta=.124$; $r^2=.015$; $F=2.354$; $p>.05$). Ancak, okul etkililiği öğrenci öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutlarının öğrencilerin akademik başarılarını anlamlı bir şekilde yordasa da bu oran çok düşük düzeydedir ($p>.05$). Öğrencilerin okul etkililiği algılarının akademik başarılarını doğrudan etkilemediği tespit edilmiştir.

Okul etkililiği algısının öğrencilerin okula bağlılıklarını yordayıp-yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizine ilişkin analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Okul Etkililiği Algısının Okula Bağlılık Eğilimlerini Yordayıp Yordamadığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p
Sabit		1.689	.122		13.862	.000
Veli okul iş birliği		.199	.044	.148	4.477	.000
Öğretimsel liderlik		.194	.058	.139	3.334	.001
Düzenli ve güvenli çevre	Okula bağlılık	.217	.040	.198	5.462	.000
Yüksek başarı beklentisi		.140	.044	.119	3.194	.001
Öğrenmelerinin izlenmesi		.111	.045	.089	2.480	.013
Öğrencilerin öğrenme fırsatı		.051	.042	.042	1.200	.231
R=.560; R ² =.314; F=69.547; p<.000						

Tablo 6 incelendiğinde okul etkililiği veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenci öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları öğrencilerin okula bağlılıklarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta=.560$; $r^2=.314$; $F=69.547$; $p<.01$). Okul Etkililiği öğrencilerin öğrenme fırsatı alt boyutu öğrencilerin okula bağlılıklarını anlamlı bir şekilde yordamamaktadır ($p>.05$). Okul Etkililiği veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre yüksek başarı beklentisi ve öğrenci öğrenmelerinin izlenmesi, öğrencilerin okula bağlılıklarındaki toplam varyansın yaklaşık %32'sini açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin okul etkililiği algıları okula bağlılıklarını olumlu yönde etkilemektedir. Okulların etkililikleri arttıkça güçlendikçe okula bağlılıkları artmaktadır.

Okul Etkililiği algısının davranışsal bağlılık eğilimlerini yordayıp-yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizine ilişkin analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli

ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları, öğrencilerin davranışsal bağlılıklarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta=.368$; $r^2=.135$; $F=23.736$; $p<.01$). Ancak, okul etkililiğinin öğrenme fırsatı alt boyutu öğrencilerin davranışsal bağlılıklarını yordamamaktadır ($p>.05$).

Tablo 7. Okul Etkililiği Algısının Öğrencilerin Davranışsal Bağlılıklarını Yordayıp Yordamadığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p
Sabit		2.934	.111		26.540	.000
Veli okul iş birliği		.103	.040	.095	2.549	.011
Öğretimsel liderlik		.022	.053	.019	.414	.679
Düzenli ve güvenli çevre	Davranışsal Bağlılık	.065	.036	.074	1.802	.072
Yüksek başarı beklentisi		.134	.040	.139	3.359	.001
Öğrenci öğrenmelerinin izlenmesi		.135	.041	.134	3.326	.001
Öğrencilerin öğrenme fırsatı		.024	.039	.024	.618	.537

R=.368; R²=.135; F=23.736; p<.000

Tablo 7'ye göre okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları, öğrencilerin davranışsal bağlılıklarındaki toplam varyansın yaklaşık %14'ünü açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları, öğrencilerin davranışsal bağlılıklarını olumlu yönde etkilemektedir. Okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları güçlendikçe öğrencilerin davranışsal bağlılıkları artmaktadır.

Okul Etkililiği algısının duyuşsal bağlılık eğilimlerini yordayıp-yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizine ilişkin analiz sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Okul Etkililiği Algısının Öğrencilerin Duyuşsal Bağlılıklarını Yordayıp Yordamadığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p
Sabit		1.031	.172		6.002	.000
Veli okul iş birliği		.068	.063	.148	4.477	.000
Öğretimsel liderlik	Duyuşsal Bağlılık	.229	.082	.139	3.334	.001
Düzenli ve güvenli çevre		.541	.056	.198	5.462	.000
Yüksek başarı beklentisi		.188	.062	.119	3.194	.001
Öğrenci öğrenmele-		.039	.063	.089	2.480	.013

rinin izlenmesi					
Öğrencilerin öğrenme fırsatı	.133	.060	.042	1.200	.231
R=.576; R ² =.332; F=75.462; p<.000					

Tablo 8 incelendiğinde okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları öğrencilerin duyuşsal bağlılıklarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β =.576; r^2 =.332; F=75.462; p <.01). Ancak, okul etkililiğinin öğrenme fırsatı alt boyutu öğrencilerin duyuşsal bağlılıklarını yordamamaktadır (p >.05). Okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları, öğrencilerin duyuşsal bağlılıklarındaki toplam varyansın yaklaşık %34'ünü açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları öğrencilerin duyuşsal bağlılıklarını olumlu yönde etkilemektedir. Okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları güçlendikçe duyuşsal bağlılıkları artmaktadır.

Okul Etkililiği algısının bilişsel bağlılık eğilimlerini yordayıp-yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizine ilişkin analiz sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Okul Etkililiği Algısının Öğrencilerin Bilişsel Bağlılıklarının Yordayıp Yordamadığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p
Sabit		1.405	.184		7.645	.000
Veli okul iş birliği		.357	.067	.193	5.332	.000
Öğretimsel liderlik		.274	.088	.143	3.132	.002
Düzenli ve güvenli çevre	Bilişsel Bağlılık	.070	.060	.046	1.160	.246
Yüksek başarı beklentisi		.109	.066	.066	1.636	.102
Öğrenci öğrenmelerinin izlenmesi		.150	.068	.087	2.217	.027
Öğrencilerin öğrenme fırsatı		.007	.064	.004	.103	.918
R=.420; R ² =.176; F=32.433; p <.000						

Tablo 9 incelendiğinde okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları öğrencilerin bilişsel bağlılıklarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β =.420; r^2 =.176; F=32.433; p <.01). Ancak, okul etkililiğinin düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenme fırsatları alt boyutlarının öğrencilerin bilişsel bağlılıklarını yordamamaktadır (p >.05). Okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları öğrencilerin bilişsel bağlılıklarındaki toplam varyansın yaklaşık %18'ini açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları, öğrencilerin bilişsel bağlılıklarını olumlu yönde

etkilemektedir. Okul etkililiğinin veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik ve öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları, güçlendikçe öğrencilerin bilişsel bağlılıkları artmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin okul etkililiği algıları ve okula bağlılıkları arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrencilerin okullarını etkili olarak kabul etmeleri onların okula olan bağlanma duyularını olumlu yönde etkilemektedir. Öğrencilerin okul etkililiği algıları güçlendikçe okula bağlılıkları artmaktadır. Alanyazında okul aidiyeti ve okul memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiş araştırmalar mevcuttur (Aydın, 2018; Cemalcılar, 2010; Özdemir vd., 2010; Pehlivan, 2006). Okul etkililiği ve okula bağlılık kavramları arasındaki ilişkiyi öğretmenler açısından değerlendiren araştırmalar da bulunmaktadır. Bu araştırmalarda okul etkililiği algılarının öğretmenlerin okula bağlılıklarını da arttırdığı ifade edilmektedir (Güngör, 2018; Kanmaz ve Uyar, 2016; Korkmaz, 2011; Yağan, 2020). Bu iki kavram arasındaki çift yönlü ilişki ortaokullar gibi eğitim hayatının kritik eşiklerinden birinde, okulların başarılarını arttırmalarında kullanılacak bir yöntem olabilir. Okul yöneticileri ve öğretmenler etkili okullar oluşturarak öğrencilerin okullarına olan bağlılıklarını arttırabilir. Bu durumda öğrencilerin başarılarını arttırarak liselere yerleşme oranlarını etkileyebilir. Bu nedenle okul yöneticileri ve öğretmenler “etkili okullar” oluşturmak için çaba harcayarak başarıyı da arttırma yolunu deneyebilirler.

Öğrencilerin davranışsal ve bilişsel okula bağlılıkları akademik başarılarını olumlu yönde etkilemektedir. Ancak öğrencilerin duyuşsal bağlılıkları öğrencilerin akademik başarılarını anlamlı yordamamaktadır. Ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıkları açıklanırken akademik başarının bir yordayıcı olduğunu kanıtlayan çalışmalara rastlamak mümkündür (Aksu, 2019; Bellici, 2015; Duy ve Yıldız, 2015). Araştırmanın sonucu da akademik başarının bir üst basamağa geçmek için önemli olduğu ortaokullarda öğrencilerinin başarılarını desteklemek ve arttırmak için okula bağlılıklarının artması için çalışmak önemli bir koşuldur. Bu durum 2023 Eğitim Vizyonu gereği, okulların yeniden yapılandırılması gereken şu günlerde önem arz etmektedir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde okul etkililiğinin “veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenme fırsatı” alt boyutlarında öğrencilerin akademik başarılarını anlamlı bir şekilde yordamadığı tespit edilmiştir. “Öğrenci öğrenmelerinin izlenmesi” alt boyutu öğrencilerin akademik başarılarını anlamlı bir şekilde yordasa da bu oranın çok düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Tüm bu bulgular öğrencilerin okul etkililiği algılarının akademik başarılarını doğrudan etkilemediğini göstermektedir. Bu çalışmanın temel amacını oluşturan “Ortaokul öğrencilerinin okul etkililiği algıları, akademik başarılarını yordamakta mıdır?” sorusunun cevabı beklenenin aksine negatif yönde bir anlamlılıkla sonuçlanmıştır. Bu durumun nedeninin öğrencilerin okullarına etkili okul oldukları için değil adreslerinin en yakın olduğu okullara yazdırılmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Ortaokul öğrencileri ortaokulları sadece sistemin içinde kalmak adına bir araç olarak görüyor olabilirler. Zaten başlangıçta zorunlu olarak tercih ettikleri okulların da etkili olup olması onların akademik başarılarına etki etmiyor olabilir. Çocuğun akademik başarısı etkili bir okuldan ziyade

aile, çevresel etkiler, özel dersler, etüt merkezleriyle destekleniyor olabilir. Oysa eğitim hayatının en kritik dönemlerinden biri olan ortaokul döneminde öğrencilerin kendi tercihleri olan okullarda eğitim görmeleri sistem açısından daha destekleyici olacaktır.

Öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen pek çok okul içi ve okul dışı etkenden bahsetmek mümkündür. Okulların öğrencilere sunduğu fiziksel ve sosyal imkânların bu başarıda etkisi olduğunu düşünen araştırmacılar mevcuttur (Aslanargun, 2007). Marzano (2003), düzenli ve güvenli okul çevrenin akademik başarı için kritik bir rolü olduğunu söyleyerek bu görüşü desteklemektedir. Araştırmalar da okul etkililiğinin akademik başarıyı yordadığı görüşüne yönelik sonuçlara rastlamak mümkündür (Günel, 2014; Witmer, 2005). Ülkemizde adrese dayalı kayıt sisteminin 2008-2009 yıllarında yürürlüğe girmesiyle öğrencilerin algılarında değişikliğin olması muhtemeldir. Bu durum diğer araştırmaların aksine Güngör (2018) tarafından yapılan araştırmayı destekler nitelikte olmasını anlamlı kılabılır. Türkiye'deki okullarda akademik başarı bu kadar önemsendirken; öğrencilerin beceri ve yetenekleriyle ilgili etkinliklerin etkili okul oluşturmada fazla önemslenmediği gözükmektedir. Bu durum öğrencilerin akademik başarılarının bu derece önemli olduğu eğitim sistemimizde asıl amacın başarıdan ziyade okulların etkililiklerini arttırmaya yöneltilmesi gerekliliği ortaya çıkarmaktadır. Öğrenciler ilgi ve yetenekleri doğrultusunda 21. yüzyıl becerilerini kullanabilecekleri okul ortamlarında başarılarını da arttırabileceklerdir.

Okul etkililiği veli okul iş birliği, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi ve öğrenci öğrenmelerinin izlenmesi alt boyutları öğrencilerin okula bağlılıklarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin okul etkililiği algıları okula bağlılıklarını olumlu yönde etkilemektedir. Okulların etkililikleri arttıkça güçlendikçe okula bağlılıkları artmaktadır. Ortaokul öğrencilerinin etkili okul olarak gördükleri okullara karşı bağlılıkları da artmaktadır. Okula bağlılık akademik başarıyı da etkilediğinden, öğrencilerin eğitim hayatı için önemi yadsınamaz olan ortaokulların öğrencilerin gözünde etkili sayılması kritik bir önem taşımaktadır. Eğitim sistemimizde önemli bir sorun olarak görülen okula bağlılığın azalarak (Yanık, 2018), öğrencilerde dejenerasyonun artmasıyla etkili okullar oluşturularak baş etmek mümkün olabilir. Öğrencilere kendilerini ait hissedebilecekleri, rahat oldukları, sosyal çevrelerinde yapamadıkları imkânlarla donatılan etkili okullar hazırlayabilirsek; kendini çekme, uzaklaşma ve eğitim ortamından uzaklaşma gibi problemlere engel olunabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, S., ve Baysal, Z. N. (2015). *Türk Eğitim Sistemi ve etkili okul yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Ada, Ş. ve Akan, D. (2007). Değişim sürecinde etkili okullar. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 343-373.
- Akarsu, N. (2018). *Ortaokullarda moral iklim ile öğrencilerin okula bağlılıkları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akay, E. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin TEOG başarısına etki eden faktörlerin çok düzeyli analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Aksu, E. (2019). *İlkokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Arastaman, G. (2009). Lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26), 102-112.
- Aslanargun, E. (2007). Okul- aile iş birliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (18), 120-135.
- Atik, S. (2016). *Akademik başarının yordayıcıları olarak öğretmene güven, okula karşı tutum, okula yabancılaşma ve okul tükenmişliği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Aydın, R. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin okul aidiyeti ile okul memnuniyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Balcı, A. (1988). Etkili okul. *Eğitim ve Bilim*, 12(70).
- Balcı, A. (2014). *Etkili okul ve okul geliştirme: Kuram uygulama ve araştırma*. Ankara: Pegem.
- Başaran, İ. E. (2004). *Yönetimde insan ilişkileri: Yöneltil davranış*. Ankara: Nobel.
- Bellici, N. (2015). Ortaokul öğrencilerinde okula bağlanmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 48-65.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A.
- Can, S. (2008). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Cemalcılar, Z. (2010). Schools as socialisation contexts: Understanding the impact of school climate factors on students' sense of school belonging. *Applied Psychology*, 59, 243.
- Coleman, J., et al. (1966). *Equality of educational opportunity*. Washington, D.C.: U.S. Department of Health, Education and Welfare.
- Çengel, M., Totan, T. ve Çoğmen, S. (2017). Okula Bağlılık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1820-1837.
- Çobanoğlu, F. ve Badavan, Y. (2017). Başarılı okulların anahtarı: Etkili okul değişkenleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 114-134.
- Çubukçu, Z. & Girmen, P. (2006). Ortaöğretim kurumlarının etkili okul özelliklerine sahip olma düzeyleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 121-136
- Duy, B. ve Yıldız, M. A. (2014). Farklı zorbalık statüsüne sahip erinlerde okula bağlanma ve yalnızlık. *Eğitim ve Bilim*, 39(174).

- Erdođdu, M. (2018). Lise öğrencilerinin okula bağlılık ile genel öz-yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişki. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(32), 205-227.
- ERG, (2014). Türkiye eğitim sisteminde eşitlik ve akademik başarı araştırma raporu ve analiz. http://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/ERG_T%C3%BCrkiye-E%C4%9Fitim-Sisteminde-E%C5%9Fitlik-ve-Akademik-Ba%C5%9Far-Ara%C5%9Ft%C4%B1rma-Raporu-ve-Analiz.pdf 11.01.2021 tarihinde alınmıştır.
- Everard, K. B., Morris, G., & Wilson, I. (2004). *Effective school management*. California: PCP
- Finn, J. D. (1993). *School Engagement & Students at Risk*. National Center for Education Statistics.
- FitzSimmons, V. C. (2006). *Relatedness: The foundation for the engagement of middle school students during the transitional year of sixth grade* (Unpublished Doctorate Thesis). Hofstra University, United States.
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P., Friedel, J., & Paris, A. (2005). School engagement. In K. A. Moore & L. H. Lippman (Eds.), *What do children need to flourish?* New York: Springer.
- Green, D., A. (2005). *Teachers', parents', and students' perceptions of effective school characteristics of two texas urban exemplary open-enrollment Charter schools* (Doctoral dissertation). Texas A&M University.
- Günel, Y. (2014). *Etkili okul değişkenlerinin öğrenci başarısı ile ilişkisi ve okul hesap verebilirliği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, A. A. (2018). *Etkili okul özelliklerinin dönüşümsel liderlik ve öğretmen bağlılığıyla ilişkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Helvacı, M. A., & Aydoğan, İ. (2011). Etkili okul ve etkili okul müdürüne ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 41-60.
- Heneveld W., and Craig, H. (1996). Schools count. World Bank Project designs and the quality of primary education in Sub-Saharan Africa.
- Hesapçođlu, M. (2006). Eğitim kurumlarında kalite olgusu ve kalite güvence sistemleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23, 143-160.
- Heyneman, S. P., & Loxley, W. A. (1983). The effect of primary-school quality on academic achievement across twenty-nine high-and low-income countries. *American Journal of sociology*, 88(6), 1162-1194.
- Hoy, K. M. and Miskel, C. G. (2010). *Eğitim Yönetimi: Teori, Araştırma ve Uygulama* (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel Yayınevi.
- Jenkins, P. H. (1995). School delinquency and school commitment. *Sociology of Education*, 221-239.
- Kalaycı, H., & Özdemir, M. (2013). Lise öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin algılarının okul bağlılıkları üzerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 293-315.

- Kanmaz, A., & Uyar, L. (2016). Okul etkililiğinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 3(2), 123-136.
- Kızıldağ, S., Demirtaş Zorbaz, S., ve Zorbaz, O. (2017). Lise öğrencilerinde okul bağlılığı. *Eğitim ve Bilim*, 42(189).
- Knoff H. M. (2010). *The Scale of Effective School Discipline and Safety ACHIEVE Incorporated*. Copyright 2010 by Howard M. Knoff/Project.
- Korkmaz, M. (2011). İlköğretim okullarında örgütsel iklim ve örgüt sağlığının örgütsel bağlılık üzerinde etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 117-139.
- Kosciw, J. G. (2003). *The 2003 National school climate survey*. glsen.org/download/file/NDIyMA. 16 Şubat 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Lipham, J. M. (1981). *Effective principal, effective school*. NASSP, 1904 Association Dr., Reston, VA 22091.
- MacBeath, J. (Ed.). (1998). *Effective school leadership: Responding to change*. London:
- Marzano, R.J. (2003). *Using Data: Two wrongs and a right*. Educational leadership.
- MEB. (2018). 2023 Vizyon Belgesi. http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf 15 Eylül tarihinde erişilmiştir.
- Mengi, S. (2011). *Ortaöğretim 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin sosyal destek ve öz-yeterlilik düzeylerinin okula bağlılıkları ile ilişkisi* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Okatan, Ö. ve Tomul, E. (2021). Uluslararası öğrenci başarılarını değerlendirme programı'na (PISA) göre Türkiye'deki öğrencilerin matematik başarıları ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (57), 98-125.
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E., & Erkan, S. (2010). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul iklimine ilişkin algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 213-224.
- Özdemir, Y. (2015). Ortaokul öğrencilerinde okul tükenmişliği: ödev, okula bağlılık ve akademik motivasyonun rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 6(1), 27-35
- Özmen, A. (2013). *İstatistik II*. <https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/IST202U/ebook/IST202U-13V1S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf> 28 Mart 2021 tarihinde alınmıştır.
- Sağlam, A., & İkiz, F. E. (2017). Ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 16(3).
- Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: Düşük ve yüksek okul yaşam kalitesine sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma* (Yayınlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye'de Öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: Bir meta-

- analiz çalışması. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 609-627.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2004). Eğitim ve okul yönetimi. Y. Özden (Ed.), *Eğitim ve okul yöneticiliği* içinde Ankara: Pegem.
- Tatar, M. (2006). Okul ve öğretmenin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi. *Milli Eğitim*, 171, 156-166.
- Toprakçı, E. (2011). *Eğitim Bilime Giriş*. Ankara: Ütopya.
- Türkoğlu, H. (2002). *İlköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin öğrenen organizasyona ilişkin algıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Witmer, L. W. (2005). *Relationships among transformational leadership, family background, teachers' commitment to change, effective schools' characteristics, and student achievement in california public comprehensive high schools: A structural equation model* (Doctoral dissertation). Azusa Pasific Üniversitesi, California.
- Yağan, E. (2020). Okul iklimi ve okul etkililiği. M. Özgenel (Ed.), *Örgüt ve okul iklimi* içinde (159-171). Ankara: Nobel.
- Yanık, M. (2018). Ortaöğretimde yapılan okul sporlarının öğrencilerin okula bağlılık düzeyine etkisi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16 (1), 73-78.
- Yılmaz, V. (2006). *İlköğretim okullarında etkili okul özelliklerine sahip olmaz düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü, Bolu.